

nos que a mesura que el seu valor augmenta, puja també, al punt considerat, el nivell de la cultura i civilització humanes.

LA DENSITAT I L'ALTITUD

A mesura que hom s'eleva, en general, la població disminueix. Les vessants esdevenen més agudes; els conreus, reduïts a poques espècies per la duresa de les condicions climàtiques, hi arrelen pobrement. El relleu brusc dificulta les comunicacions, i la manca d'espai adequat impossibilita la creixença de les aglomeracions humanes, d'aspecte ben diferent de les d'altres terres menys esquerpes. Les inseguretats augmenten. Cal defensar-se contra els altres homes i contra els animals ferotges, i encara és precís evitar altres desgràcies greus — allaus, esllavissades, incendis. — L'aire va enrarint-se, com tots els altres recursos naturals. Tot plegat és més aspre, rude, inhospitalari.

Així sembla, doncs, evident que l'home, fugint d'aquests obstacles, no es senti atret per tan dures condicions; la població està en raó inversa a l'augment d'aquestes.

Hi ha alguns casos, que no podem ara considerar, que aquesta llei de la disminució de la densitat amb l'alçària no es verifica. Hom observa, en efecte, que en les muntanyes equatorials, dintre certs límits esdevé a l'inrevés; i encara, aquestes excepcions podem veure-les també a les nostres latituds, per exemple en algunes valls on existeix el fenomen d'inversió de la temperatura. De totes maneres, el que hem apuntat més amunt, és la norma observada en la generalitat dels casos.

Al mateix temps cal recordar que fóra injust calcular la densitat de població a muntanya a base de tota la superfície d'aquesta. En general hi haurà molts indrets — tarteres, precipicis, geleres, etc. — en els que és impossible arrelar-hi la vida humana d'una manera permanent i voluntària. Això, doncs, concretant-nos al nostre cas, ens obligarà a no tenir en compte el fet que dalt el cim culminant de la nostra comarca, el turó de l'Home al Montseny, als 1704 mts., hi visquin des de fa uns anys dues persones dedicades a observacions meteorològiques, ja que en realitat, el límit superior de l'habitat permanent queda en aquella muntanya definit per la cota 1300. La densitat de població en els massissos orogràfics sembla, doncs, necessari calcular-la a base de la «superfície explotable», comprenent en ella tota la que sigui adequada a una utilització directa per les necessitats humanes.

MATERIAL EMPRAT

Poc a poc, referint-nos ara a Catalunya, va acoblant la nostra terra els elements que són indispensables per aquesta mena d'estudis. En essència,